

Naujienu Antroji Dalis

NR. 635

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XVIII METAI

HENRIKAS BLAZAS

GYVENIMO PUSLAPIUS VARTANT

A. a. KAROLIO ŽALKAUSKO mirties metinių progą

"Ką dar turiu, regiu lyg toluoje,
Ko netekau, yra mano tikrovė".
Wolfgang Goethe, iš įvado į "Faustą".

Vartant gyvenimo puslapius Goethe's žodžiai darosi prasmingi ne tik paskiro žmogaus praeitį apžvelgiant, bet visos epochos, kurioje jis gyveno.

Šioji nostalgiska nuotaika yra ypač prasminga mums senesnės kartos žmonėms, kurių eilės kaskart retėja ir kurie nueidami užverčia puslapius brangios mums ir Lietuvai praeities.

Atėjo jaunesnės kartos, naujos epochos dalyviai. Ne viskas jiems besuprantama. Kuklus ankapio užrašas Washingtono kapinėse jiems tik sausas faktas, kad Karolis Žalkauskas gimė 1892 m. gegužės mėn. 29 dieną Lietuvoje ir mirė 1961 m. rugsėjo mėn. 16 dieną Jungtinėse Amerikos Valstybėse, išėjimo. Visas laiko tarpas tarp tų dviejų datų jiems skęsta nežinioje arba geriausiu atveju miglose.

Ne taip yra mums, kurie buvome Karolio vienlaikiai, vienminčiai, bendradarbiai, draugai; kurie dalinomės tos dabar jau besibaigiančios epochos idealais ir darbais, viltimis ir nusivylimais, laimėjimais ir pralaimėjimais, džiaugsmams ir kančiomis. Epochos, kuri vainikavo Lietuvos istorijos puslapius laisvės triumfu ir jos pralaimėjimo skaudžia tragedija. Epochos, kuri prasidėjo Maironio "Pavasario balsais" ir baigiasi nežinomų Lietuvos aimanomis "Rūdoje ir Raudoje" Sibiro katargoje.

Didi epocha suformavo ryškias asmenybes — nuo knygnešių iki didžiųjų visuomenininkų, kūrėjų, valstybės vyrų. Kartu kiekvienam lietuviui toji epocha uždėjo savo antspaudą — tautinės vertybės ir garbės pajautimą, meilę savo tautai ir pareigą sava nepriklausomai valstybei.

Karolis Žalkauskas gimė Šukionių dvare, Pakruojaus valsčiuje, Šiaulių apskrityje. Istorinės Lietuvos pajautimas ten buvo išlikęs gyvas, o tautinės Lietuvos kilimas realus, nes šiauliai šalia Suvalkijos buvo veikliausias Lietuvos prisikėlimo centras. Mintaujos gimnazija, kurią Karolis baigė 1911 metais, glaudė anuomet skaitlingą lietuvių jaunuolių būrį. Gimnazija jau nuo seniau buvo pasižymėjusi lietuvių mokinių tautiniu susipratimu, patriotiz-

mu ir priešrusiškomis nuotaikomis. Visas laikotarpis nuo spaudos atgavimo 1904 metais iki pirmojo pasaulinio karo buvo paženklintas gaviu lietuviškumo kilimu, lietuvių šviesuomenės gausėjimu, tautinių idealų stiprėjimu, lietuviškos veiklos pasireikimais politikoje, ūkyje, savoje spaudoje, menuose ir bendrai kultūroje. Sąlygos stipriems tautiškiems charakteriams susiformuoti buvo palankios.

Karas užklupo Karolį Žalkauską Maskvos universitete, kur jis studijavo teisę. Universitetą baigė 1916 metais, bet tuoj buvo pašauktas į rusų kariuomenę ir paskirtas į Aleksejevo karo mokyklą Maskvoje. Tais pat metais karo mokyklą baigė, buvo pakeltas į jaunesniuosius leitenantus ir paskirtas į Petro-pavlovsko garnizoną, vakarų Sibire, kur jį pasivijo 1917 revoliucija.

Kerensko vyriausybė Karoliui, kaip liberaliam karininkui inteligentui ir dargi ne rusui, padarė ypatingą paskyrimą, apie kurį jis kartais pasakodavo savo artimesniems draugams ir kuris, jeigu Karolis to būtų norėjęs, galėjo sudaryti labai įdomų jo atsiminimų tomą. 1917 metų gale, kai komunistai užgrobė Rusijoje valdžią, Karolis Žalkauskas atsidūrė mirtiname pavojuje ir turėjo iš Sibiro bėgti. Negalėdamas grįžti į Lietuvą per bolševikų valdomus pietus, jis kurį laiką buvo priverstas dirbti prieškomunistinių armijų štabuose ir Lietuvą tepasiekė 1919 metais.

Tai buvo metai, kada Lietuvos nepriklausomybės aktas pradėjo tapti kūnu. Lietuvos valstybinio aparato sudarymo, savos kariuomenės kūrimo, kovos už nepriklausomybės išlaikymą metai. Jaunos valstybės pirmųjų laimėjimų ir šviesių vilčių ateičiai metai.

Grįžęs Lietuvon Karolis Žalkauskas tuoj įsijungia į Lietuvos kariuomenę ir į valstybinį ir visuomeninį darbą. 1919 metais jis paskiriamas Kariuomenės Teismo prokuroro padėjėju, majoro laipsnyje, ir tas pareigas eina iki 1923 metų, kol išeina į atsargą. Būdamas demokratas ir humanistas jis jau 1920 metais įsijungia į Lietuvos

(Nukelta i 3-čią pusl.)

Suksiu siūtelius, ausiu juosteles...

Dienu Skeveldros

1. "Literatūros ir Meno" Nr. 36 skaitome įdomų poleminių str. "Nuoširdumas ar išvedžiojimai apie nuoširdumą". Rašo jaunas rašytojas R. Lenkauskas. O "puolimo objektu" yra kritikas K. Ambrazas. Pastarasis yra posenis... stalinistas, be to, partijos patikėtinis literatūrai (amen, ans ir dailininkų sąjungos suvažiavime dėstė Ždanovo Stalino pažiūras, aišku, Nikitos jau aplopytas!). Jisai "Lit. ir Meno" red. kolegijos narys.

R. Lankauskas drožia iš peticijos: ...išvedžiojamieji teiginiai vienašališki arba bandoma juos kanonizuoti, pateikiant lyg kažkokį katekizmą, lyg nepolemines (pabraukta R. Lankausko! J. C.) pastabas. Tačiau toks kritikas užmiršta, kad panašių bandymų pakankamai būta netaip jau tolimoj praeityje, ir visi jie nuėjo niekais".

R. Lankauskas užvožia, kad ...garbinama rašytojų valdybos nariai (ir partijos tūzai. J. C.) E. Mieželaitis, J. Marcinkevičius ir M. Sluckis, o nutylima jaunoji (galvoti ir rašyti laisvesnioji! J. C.) rašytojų karta, pav. V. Dautartas, Mikelinškas, Pocius ir t.t.

Ta pačia progą klausia: Labai keista, kad mūsų kritikas, pasišovęs apžvelgti mūsų literatūros horizontą, užmiršta tokius rašytojus, kaip V. Mykolaitį-Putiną, I. Simonaitę, J. Grušą. Gal tai nepakankamai stambios figūros, kad kritikas net nevargina savęs jas pastebėti?

Ir dar liūdnai pramato: "mūsų (suprask: okupuotos Lietuvos! J. C.) kritika (ligšioliniu keliu eidama! J. C.) virsta neprincipingų, pataikūniškų deklaracijų ruporu".

Dingos, ji tokia ir yra, ir

buvo, ir bus, nesgi, kaip K. Umbrsaas visur pabrėžia, "kritikas yra visų pirma partijos žmogus".

2. Kaip neseniai ta pati "Literatūra ir Menas" prasitarė, ilgus metus bijota statyti teatre Dauguviečio "Zaldokynė". Veikalas ėjo iš teatro į teatrą, direktoriai režisoriai bijojo... satyros žanro. "Ką pasakys Maskva", krupčiojo.

3. VI. Mozoriūnas, berecenzuodamas Alb. Žukausko "Ilgasias varnas", pastebi, kad jo 1951 metais išėjusi eilėraščių knyga "Mūsų frontas" buvo ne rozės, o "visa šluota dilgėlių": "dingo (lenkų okupacijos metais išleistų eilėraščių "Laukai ir žmonės"! J. C.) poetinė šiluma, originalūs, sodrūs vaizdai, o jų vietą užėmė publicistinė frazė, nieko širdžiai nesakanti deklaracija, sausi ir nebeoriginalūs samprotavimai".

Toliau VI. Mozoriūnas daro tokį — įsidėmėkime! — teigimą:

"Tai buvo asmens kulto į tarybinę (suprask: okupuotos Lietuvos! J.C.) poeziją užneštos tendencijos. To meto (mano pabraukta! J. C.) beveik visa lietuvių poezija priminė orkestrą, kuriame nebuvo smuikų".

Ak, kai iš savo kruvino ir purvino sosto išvirs Nikita, ar ne panašiai bus galima atsilipti apie šių dienų okupuotųjų tautininkų poetų "kurybą"?!

4. Lit. ir Meno" Nr. 36 mato me str. "Ko susimastė gilus Nevėžis..." Poezijos jame nei krislo, tai kartu su okupacija užsūkiojo kriminalinio purvo, ir klestinčio be ribų, paveiksliukas.

(Tęsinys 2-me psl.)

DIENŲ SKEVELDROS

(Atkelta iš 1-mo pusl.)

Panevėžyje pavakariams... tai šen, tai ten gatvėmis po du, po tris prasiaučia savotiško plauko paaugliai. Jų nedaug, ir juos tuojau atskirsi iš kitų: ultrastileiškas, neskoningas drabužis, išulus veidas ir pernelg jau laisvi judesiai. Visa jų povyza rėkte rėkia: "Matot, koks aš drąsus, savarankiškas vyras, ir man nusispiaut ant visko ir ant visų!"

Tokie "vyrai" be eilės spaudžiasi prie kino kasos langelių, šmirinėja po krautuves, "budi" prie restoranų durų — bene pavyks kur nutverti nusilesusį pi lietį ir mikliai nusegti jam nuo rankos laikrodį.

O vėliau, jau sutemus, nuošalesnėse gatvėse iš kai kurių namukų pasklinda girta daina. Pro užtrauktas langų užuolaidas matyti šokančiųjų šešėliai, į gatvę, iš sruotos iš duobės, sunkiasi nešvankių dainuškų, suklerusios armonikos ar užkimusio patefono klyksmas. Paprastai tokio "vakarėlio" kulminacija būna tokia: dūžtančių langų skambėsiai, gatvėn išlėjęs besilinksminančių ermyderis, keikimai, muštynės, milicininko švilpukas ir... bėgančių kojų tapsėjimas. Milicijos pareigūnai bando išaiškinti, sustatyti protokolą, bet... pagauk tu vėją lauke!

Kaip taisyklė, šitokie "pasilinksminimai" dažniausiai vyksta vadinamųjų "dustininkų" namuose.

Kas tai per vienas, tas nelemtas "dustas"?

Pasirodo, kad tai naminis alus, daromas iš melaso, iš cukraus, iš cukrinių runkečių, iš duonos plutelių ir dar dievažin iš ko. Pigus: 40 kapeikų litras. Ir stiprus! Neveltui liaudies sąmojus pritaikė jam šitoki sarkastišką pavadinimą: "dustas"!

Str. autorius "dusto" kilmei ir "produkcijai" paaiškinti visai be reikalo atšaukia "praieities atplaišas":

"Daugelis jų, vykstant revoliuciniams poslinkiams mieste ir kaime, pasijautę išmesti iš balno, atsibastė iš kaimų ir bažnytkaimių, visokiais teisėtais ir neteisėtais būdais lipdėsi namukus ir, neturėdami nei mokslo, nei profesijos, nei noro dirbti, spekuliuavo, trynėsi tarp "turgaus tipų", kol šitokiu būdu nutarė "lengvesnę duoną pelnyti".

Visų pirma: — "Dabartinės Lietuvių Kalbos Žodyne" (Vilnius, 1954 m.) termino "dustas" dar nėra. Jis, matyt, kilo okupacijos tolimesnėje plėtroje. Antra: pats str. autorius teigia, kad

Skandžiausia ir keisčiausia yra tai, kad daugelis šių landynių yra puikiau-

siai žinomos miesto milicijos organams, visuomeninėms organizacijoms, kurie, deja, nesuranda priemonių "dustininkams" likviduoti.

Nesuranda?! Kad ir neiško, nes okupantui pakrikusi gyventojų moralė yra geriausias talkininkas!

Kaip plinta "purvo vonios", skaitome tame pat raporte:

"Štai Leono Jagučiausko bute, Basanavičiaus 22, veltėdžiai išsirengė vadinamą "bunkerį" — chuliganų "staba", iš kurio vykdė naktinius užpuolimus ir kėlė naktines orgijas, dalyvaujant buto šeimininkei — stalybos darbininkei Virbickienei ir jos 13 metų dukrai."

Toliau pažodžiui:

"Tai tikri visuomenės parazitai, šunvotės ant sveiko miesto kūno! Ir tokių "dustininkų" landynių skaičius puikiame mieste grėsmingai didėja: šiuo metu jis siekia... du šimtus!"

5.

O dabar iš okupacijos vėtrų niokojamos žemės — Nikitos kosmonautus.

Gavau (suvėluotą) Londono savaitraštį. Žinios, manau, ne-senstancios.

Po Nikolajevo — Popovičiaus žygio "The Guardian" rūsčiai rašė, kad šale dviejų absoliučiai tikras dalykas, kaip mirtis ir mokesčiai, pribūna, deja, trečias — rusų pirmūmas lenktynėse į mėnulį.

JAV humoristas paleido tokį pokštą: Amerikiečiai kelyje į mėnulį porą dienų užtruks ilgiau, mat, turės atlikti formalumus Sovietų muitinėje...

Britų karališkasis astronomas pareiškė:

"Kai rusai pasieks Venerą, ras ten verdančio vandens temperatūrą. Kai pasieks Marsą, ras ten šalančio vandens temperatūrą. Nei vienoje iš šių planetų negalės kvėpuoti. "Dieve, duok jiems daug laimės ir sėkmės."

Britų mokslininkas R. Watson — Watt pareiškė:

"Yra baisi tragedija mėnulio, Marso ir kitų planetų, į kurias kėsina rusai, kad jie bus pirmieji širdį gelia mintis, ką jie padarys po to, ką jau padarė savo krašte..."

"Komsomolskaja Pravda" pranešė, kad Ukrainoje, Ozi-no miestelyje, kur gimė Popovič, Bemanui Porfirievičiui — kosmonauto tėvui pripažinta teisė (iki gyvos galvos!) pirkti duoną... be eilės.

"Observer" humoristas pasakoja:

— Vienas JAV žurnalistas, nuvykęs į Sovietų kosmonautų sutiktuves Maskvoje, vaikšto sau gatvė. Ir žiūri, kad didžiulė eilė vis rikiuojasi — didėja. Įsiklauso. Rusai šneka apie Sovietų pranašumą prieš Ameriką, ir tai visose — visose srityse. Ir klausia praeivių, rodydamas į pusmylio eilę: "Kas tai yra?" "Tai eilė

A. Thèriel

Kai du daro tą patį...

Martynas stovi lyg ant žarijų. Pradžioje jis tikejosi, kad viskas laimingai baigsis, bet štai dabar jis degasi jau trylikta cigaretę. Trylikta! Dieve, juk trylika — velnio tuzinas, nelaimingas skaičius! Kada gi visa tai paaiškės? Pro mažą langelį jis mato pasitarinių kambarį, bet nieko negirdi. Firmos inžinieriai pasilenkę žiūri į brėžinius ant stalo. Pagaliau vienas iš jų paima brėžinius ir eina link durų.

Martynas užsega viršutinę sagą ir pasitaiso kaklaryšį. Jis slapčiomis pasižiūri į kišeninį veidroduką ir pabraukia ranka plaukus. Dabar tik nesijaudinti!

Durys atsidaro. Pagaliau jie čia! (Ko jie taip atidžiai žiūri į mane?). Komisijos pirmininkas sako:

— Sveikinu, sveikinu! Pui-kus projektas!

Martynas ikaista. Jis laimingas, jis didžiuojasi pats savimi. Bent tuzinas rankų spaudžia jo ranką. Martynas išbėga į gatvę ir tekinas dumia namo.

— Onute, aš laimėjau dvidešimt tūkstančių markių!

Onutė, jau trylikta — ak, Pradžioje ji tikejosi, kad viskas laimingai baigsis, bet štai "jis" slenka vis arčiau. Ji turi vos tris minutes. Po trijų minučių bus baigta. Dar penki žmonės, ne, šeši! Jau tik keturi, bet ketvirtasis neranda smulkių pinigėlių. Nagi, gal pavyks vis dėlto! Tik nesijaudinti!

Onutė, jau trylikta — ak, velnio tuzinas! — kartą padažo lūpas. Tai visai nereikalingas darbas, bet ji nori parodyti, kad ji visai nesumišusi. Ji slapčiomis žiūri į veidrodį ir pabraukia ranka plaukus.

Dar šimtas metrų ir du žmonės! Ne, nėra jokios vilties... "Jis" jau žiūri į ją, "jis" jau kažką nujautė...

Tramvajus staiga sustoja, ir konduktorius (tai — "jis") eina į priekį. Onutė iššoka iš vagono. Ji įkaitus, ji laiminga, ji didžiuojasi savimi!

— Martynai! Aš sutaupiau dvidešimt pfenių!

Vertė L. L.

mėsai pirkti — skamba atsakymas. JAV žurnalistas stebisi: "Eilė mėsai pirkti? Ir tai šitai kasdien?" "Ne, — skamba atsakymas: Mėsa te parduodama kartą per savaitę..."

J. Cicėnas

MATTRESS RENOVATING
MATTRESSES — BOX SPRINGS
COMPLETELY REBUILT
As low as ... \$8.50
1 Day Service
MADE - RITE BEDDING CO.
North Ph. AR 6-6896
South Ph. 493-5422
New Coils, Rolledges, Tufts,
5 year guarantee

MARGUMYNAI

Spygliuotų vielų reikšmė
komunistinėje santvarkoje

Rytinės Vokietijos radio komentatorius Eduard von Schnitzler, kalbėdamas per komunistų radio tinklą, paaiškino savo klausytojams, kokią visapusišką naudą turi spygliuotos vielos komunistinėje santvarkoje:

"Spygliuota viela savaimė nėra nei gėra nei bloga", jis pasakė. "Priklauso nuo to, kokiam reikalui ji naudojama. Spygliuota viela yra visiškai tas pats, ką ir kalėjimo grotos. Jei laisvės kovotojai yra už grotų, kaip 1848 metais, kaip per I Pasaulinį karą ir Hitlerio galybę, tada grotos reikia smerkti ir jų nekėsti. O tais atvejais, kada grotos (ir spygliuotos vielos) apsaugo žmoniją nuo nusikaltimų, įskaitant ir karo nusikaltėlius, tada jos yra pateisinamos kaip turincios aukštą humanitarinę vertę..."

Ėriuko krikštas

Į vieną zulų kaimą Afrikoje užklydo krikščioniškas misionierius ir taip gražiai kalbėjo, kad Lulumbo sutiko būti apkrikštytas.

Baigęs krikštyti, misionierius pradėjo Lulumbą mokyti tikėjimo dalykų. "Pirmiausia, tu dabar vadini nebe Lulumba, o Jonas", perspėjo misionierius. "Antra, nuo šio laiko penktadieniais tu turėsi pasninkauti".

Pasninkauti? Išsigando Lulumba-Jonas. Reiškia, badauti?

— Badauti tai ne, bet jokios mėsos valgyti nevalia. Ne bent tik gabalėlį žuvies, gana griežtai pamokė misionierius.

Kita diena penktadienį praeidamas po Lulumbos pašūre, misionierius žiūri, kad jo Jonas abiem rankom pasiėmęs su didžiausiu apetitu kerta visą ėriuko kulšį. Misionierius pradėjo savo atsivertėli barti, o tas nekaliausiai ir sako:

— Tėve dvasiškasis, aš tą ėriuką pakrikštijau. Jam pasakiau: "Dabar tu vadini nebe avis, o žuvis!"

SIŪSK PINIGUS
I SSSR

TIK GRAMERCY DUODA JUMS

• Pilną garantiją
Mes turime Bankų ir Apdraudimo Departamento leidimą ir pinigai tai \$20,000.00.

• Geriausias prietaisymas
Niekio neatšakaiuojama.
Mazdaug 10-14 dieny.

• Išmokama pilnai

• Pasirašytos kvitos
Tik mes vieni duodame pasirašytas gavėjo kvitas už visus persiuntimus.

Kursas: 9 rubliai už \$10.00.

Už patarnavimą — iki \$35.00

— \$3.50, Virš \$35.00 — 10%.

Specializuojasi nuo 1947 m.

GRAMERCY Dept. D.

744 Broad Street, Suite 925

Newark, New Jersey

SIUNTINIŲ DEPARTAMENTAS

113 E. 28th Street, Suite 906

New York 16, N. Y.

N. Y. Telephone: MU 9-0598

GYVENIMO...

(Atkelta iš 1-mo spl.)

Valstiečių Liaudininkų Sąjungai kuri labiausiai atitiko jo principus ir politinius idealus, ir pasilieka jos eilėse iki pat mirties.

Tačiau, tauta ir valstybė Žalkauskui visada buvo pirmoje vietoje, o aukščiausia pareiga dirbti abiejų labui.

Nuo 1923 iki 1924 metų Žalkauskas buvo Vidaus Reikalų Ministeris E. Galvanauskos koaliciniame kabinete nuo valstiečių liaudininkų. Nuo 1924 iki 1926 metų jis Vyriausio Tribunolo prokuroro padėjėjas. Nuo 1926 iki 1928 metų Klaipėdos krašto gubernatorius. Nuo 1928 iki 1938 metų ir vėl Vyriausio Tribunolo prokuroro padėjėjas. Nuo 1938 iki 1940 metų Kauno Apygardos Teismo pirmininkas. Šalia valstybinių pareigų Žalkauskas nuo 1930 iki 1940 metų dėstė baudžiamosios teisės procesą ir kriminologiją Kauno Vytauto Didžiojo, o vėliau Vilniaus universitetuose.

Be pareigų Lietuvos valstybei ir tautai Karolis Žalkauskas dalyvavo tarptautinės teisės institucijose. Nuo 1930 iki 1940 metų jis buvo narys Tarptautinės Kriminologijos ir Kalėjimų Komisijos; nuo 1935 iki 1940 metų narys Tarptautinės Komisijos Baudžiamiesiems Įstatymams Suvienodinti. Tuo pat laiku jis priklausė Rotary Internacjonalui, buvo Kauno Rotary Klubu pirmininkas ir Europos Rotary Patariamiosios Komisijos narys, kur atstovavo Lietuvai, Latvijai ir Estijai.

Nepriklausomos Lietuvos laikotarpiu Karolio Žalkausko veikla buvo įvairi ir spalvinga. Jis buvo visų mėgiamas ir gerbiamas — lygiai vienminčių, lygiai kitokių pažiūrų žmonių; lygiai savo viršininkų ir lygiai jam pavaldžių tarnautojų; lygiai paprasto eilinio žmogaus mieste ar kaime. Jis sugebėdavo laimėti žmones nuo pirmojo susitikimo, senus ir jaunus, ir net vaikus, kurių draugystę ir pasitikėjimą jis kažkaip savaime įsigydavo.

Džentelmenas, humanistas, tolerantas, demokratas — štai pagrindiniai Karolio bruožai. Nedirbtini ir užneštiniai, bet naturalūs, lyg įgimti. Jo apskritas ir atviras veidas švietė nuoširdumu kiekvienam žmogui. Jis turėjo išskirtiną dovaną būti bešališ-

ku, būti arbitru tarp dviejų besiginėjusių priešininkų ir išlaikyti abiejų pasitikėjimą. Jis sugebėjo laikytis savo principų visokiems politiniams vėjams pučiant, sugebėjo sugyventi ir bendradarbiauti su jam priešišku politinių nusistatymų žmonėmis, neprarasdamas savo aš. Buvo kristalinis demokratas ir veikdamas nedemokratiškoje aplinkoje, jis savo demokratiškumą taikė praktikoje santykiuose su žmonėmis, būdamas visiems nuo didelio iki mažo vienodai bešališkas, teisingas ir draugiškas. Neišdidus, bet paprastas kažkokių ypatingu gerai išauklėto žmogaus parastumu. Jis nemokėjo įsakinėti, net savo tarnautojams, tik prašyti padaryti tai ar kitką. Ir jo prašymai buvo tenkinami mielai, nes jo žmoniškumas sukeldavo kituose norą patenkinti tą gerą ir nuoširdų žmogų, suprantant tą žodį didžiąja raide.

Kai Lietuvą užgriuvo svetimos tironiškos okupacijos, žmogus-lietuvis buvo pastatytas prieš tragišką likimą. Jis buvo išstumtas iš gyvenimo svagos, nužemintas, paniekintas, atiduotas psichinio ir fizinio teroro sauvalei, paliktas nežinia. Tai buvo siaubingi metai — slapstymosi, gyvybės išsaugojimo, apsisprendimo, kur dingti, ką daryti.

Kitos išeities nebuvo, ir Karolis Žalkauskas su žmoniškumu pasitraukė iš Lietuvos į Vakarus. Tarp 1945 ir 1948 metų jis dirbo Amerikiečių Karinės Valdžios Vokietijoje teisių skyriuje. 1946 metais pirmininkavo VLIKo konferencijai Bad Canstadt'e prie Stuttgart'o. 1948 metais emigravo į Ameriką. 1952 metais buvo išrinktas VLIKo Vykdomosios Tarybos pirmininku ir grįžo į Vokietiją pareigų eiti, kur išbuvo iki 1956 m. pavasario.

Tuo būdu Karolis Žalkauskas pašventė visą savo gyvenimą Lietuvai nepriklausomai ir Lietuvai pavergtai. Kai jis 1952 metais vyko nelengvoms pareigoms vadovauti Vykdomajai Tarybai Vokietijoje, atsiveikindamas su savo vienminčiais New

Yorko liaudininkais parodė tokį gilų susirūpinimą pavergtos Lietuvos likimu ir menkomis priemonėmis jos išlaisvinimui siekti, kad prieš jo valią akys pasidarė drėgnos ir praskleidė tautinių jausmų ir patriotizmo gilumą.

Gimtosios Lietuvos padangė vis dar apsiniaukusi ir nėra ženklo, kad juodieji debesys nuslinks ir ateis lauktasis pragiedrėjimas. Bet nėra pragiedrėjimo nė mums nors ir svetingose, bet svetimose žemėse. Vis dairomės atgal ir iš praeties stengiamės atgaivinti, kas buvo mums brangu, kas sudarė gyvenimo turinį ir tikslą, kas buvo ir tebėra mūsų tikrovė. Toje tikrovėje matome visus, kurie gyveno kartu su mumis didžią ir kartu tragišką Lietuvos epochą. Jų tarpe yra a. a. Karolis Žalkauskas.

Special for Limited Time Only
LUSTER WAVE
Reg. \$20.00
NOW
\$10

Shampoo and Set \$2.00.
Hair Cutting and Styling \$1.50.
BETTY'S BEAUTY HAT
4106 W. 24th Pl. — Phone 521-9176
Open til 8 P. M.
Please mention this ad when calling

FALL DISCOUNTS

Savo \$5.00 or \$10.00 or more on new Spencers Individually designed foundations in your choice of many glorious materials. Budget payments if desired.
55 E. WASHINGTON, Room 1216
AN 3-6028
1149 Lake Oak Park, Ill.
EV 6-0760

BELOW LIST NUTRI BIO

Vitamin & Mineral Supplement
regular \$12.00. Three Month supply, now only \$6.35. Regular \$24.00. Six Month Supply now only \$12.95
Delivered. Money back guarantee.
Send Check or money order, No COD's.
P. TORREGROSSA
479 Washington St. New York 13, N. Y.
WA 5-8989, Dept. N.

PIRKITE JAV IAUPYMO BONUS

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO
INSULIACIJOS PROBLEMAS

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materiolų.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET — Tel.: VICTORY 2-1272
STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

THE CZECHO LODGE

ROUTE 14 — CRYSTAL LAKE, ILLINOIS PHONE 459-0125
"GRACIOUS DINING IN A RUSTIC ATMOSPHERE"

Featuring Homecooked
BOHEMIAN and AMERICAN FOODS

Family Style Dinners — Complete Dinner Menu
LUNCHEONS 11:30 A. M. — 2:30 P. M.
SPECIAL EVERY FRIDAY DELICIOUS FISH FRY . . . \$1.25.
BANQUET FACILITIES FOR 10 TO 250
(Children's Portions Available)

NOW OPEN

UNDER NEW MANAGEMENT

NEWLY REMODELED AND AIR CONDITIONED

CLUB LUCERNE

3730 N. CLARK STREET

COMPLETE CATERING SERVICE
FOR 75 TO 650 PEOPLE

5 LARGE HALLS
PARKING FOR 200 CARS
COCKTAIL LOUNGE

• WEDDINGS
• PARTIES
• BANQUETS

CALL MR. LEIPCIG AT BI 8-3895

SIUNTINIAI I LIETUVĄ

DOVANAS KALĖDOMS

SAVO ARTIMIESIEMS

SIŪSKITE JAU DABAR

IR TIK PER

CENTRAL PARCEL SERVICE.

kurio pagrindinė įstaiga yra

220 South State Street

Tel.: WA 2-9354,

gi B. Vitkaus vedama skyrių rasite

2618 West 63rd Street

Tel.: WA 5-2466

Maisto produktų siuntiniai, akordeonai ir siuvamosios mašinos dabar pristatomi 4 — 5 savaitių laikotarpyje.

Turime ypatingai gausų pasirinkimą prekių siuntiniams sudaryti. Apsilankykite pas mus ir vietoje įsitikinkite.

GARANTUOTA SIUNTINIŲ PRISTATYMA TRUMPIAUSIU LAIKU ATLIKAME JAU NET 16 METŲ.

SEWERAGE

Complete 24 hour
Emergency Sewer Service
Catch Basins Cleaned
Lines Rodded
Catch Basins Repaired & Rebuilt.
Fully lic., insured & bonded.
Tel. 521-3230

ELSE ROOFING

ROOFING AND REPAIRS
CHIMNEY WORK

8417 S. PEORIA
AB 4-8196

3 — NAUJENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, SEPTEMBER 29, 1962

MŪSŲ ŽINGSNIAI

Leidžia Santara ir Sambi Šviesa Chicagoje.
Redaguoja Rita Kavolienė
Medžiagą siūsti: 622 Nicholas St., Defiance, Ohio

5 METAI

NR. 20 (172)

KONGRESO REIKALAS

Lapkričio mėnesiui rengiamas kultūros kongresas jau dabar yra sulaukęs nemaža dėmesio.

(1) Viktoras Mariūnas Dirnos rugsėjo 5 d. nr. rašo, kad kongreso programa, išblaškyma į sekcijas, nesusikoncentruoja ties pagrindiniu klausimu: kultūrinės kūrybos problemos ir galimybės. Pagrindiniu paskaitininku esąs kažkodėl pakviestas "svečias iš Vokietijos", kurio, kaip pakankamai nepažįstančio amerikiečių veiklos sąlygų, negalima "laikyti kompetentingu nustatinėti mūsų veiklos gaires..."

(Tvirtinama, kad šis paskaitininkas pakviestas ne "kažkodėl", o todėl, kad, netvežtas į pernai Chicagoje įvykusį Katalikų Mokslų Akademijos suvažiavimą, labai neigiamai reagavo, pradėdamas rašyti tautininkų spaudoje straipsnius, kritikuojančius katalikiškų institucijų tvarką. Apšviestam žmogui iš karto aišku, kad šio motyvo užtektų sugriauti abejonei, ar "svečių iš Vokietijos" reikėjo kongresan kviešti...)

(2) Santaros suvažiavime rugsėjo 7 d. buvo pastebėta, kad kongreso programoje atspindi išsivyravusi konservatyvi lietuviškos kultūrinės veiklos koncepcija, ir kad nesuteikta progos "naujo žvilgsnio" išsiilgusiems išsukti tradicinių koncepcijų šalininkus esmingesniai veiklos krypčių ir programų persvarstymui. Atkreiptas dėmesys ir į tai, kad jaunosios kartos — maždaug iki keturiasdešimt metų — žmonės ir vėl daugmaž liko uždaryti "jaunimo sekcijos" rezervatan, kur jiems, reikia manyti, teks "klusniai šalti" ligi galutinai nuplinkant.

(3) Keliomis progomis spaudoje buvo pasisakyta, kad dr. Jono Griniaus pakvietimas pagrindiniu (dabar, rodos, jau vieninteliu) kongreso visumos posėdžio kalbėtoju reiškia visuomeninį pripažinimą totalistinėm pažiūrom į žmogų ir į kultūrą, kurias šis asmuo spaudoje atstovauja. Negalima užginti demokratiniėje visuomenėje teisės skelbti totalistines pažiūras, šaukiant, kad romanas, kuriame nedėstoma katalikiška doktrina, yra "patologiškai dvokianti atmosfera", prieš kurią "lietuvių visuomenė turi teisę gintis". Yra juk tam tikrose vietose laikraščiai, kurių redaktoriai džiaugiasi, gavę spausdinimui tokias tezes. Reikia tačiau reikalauti, kad bendriniam

visų lietuvių suvažiavime nebūtų suteikiama visos visuomenės sankcija asmeniui, kuris tik savas pažiūras tepripažįsta nedvokiančiom, nuo kurių, tur būt, lietuvių visuomenė neturėtų ir teisės gintis.

(Kad neturim teisę šitokią dievišką savų pažiūrų suabsoliutinimą net ir kritikuoti, matyti iš redakcinių apžvalginių pasisakymų apie kritikuoti išdrįsusius: Drauge sakoma, kad kritikui neapykanta "aptemdo protą", o Darbininke tiesiog tvirtinama, kad jis kalba "kvailiai". Ar čia spontaniškas susitarimas, ar direktyvas nevisiems suprantamą "kritiko" terminą lietuviškai versti "aptemdyto proto kvailiu"? Vertimas, tur būt, lituanistiniu atžvilgiu teisingas, nes vieną iš šių laikraščių redaguoja du profesoriai, kurių lietuviškos dvasios dar ne tik nepagadino, bet net ir visai nepalietė anglosaksiškos kultūros įtakos).

Apie kongresą įsikalbėjus, prisimena ir spaudoje skaityta žinia, kad numatoma atkreipti ypatingas dėmesys į lietuvių literatūrą, suteikiant rašytojams privilegiją savo kūrybą paskaityti... kongreso banketo metu. (Prie gėrybėmis apkrautų stalų, simboliškai liudijančių mūsų kultūrinei kūrybai palaikyti dedamas aukas).

Atrodo, kad yra užtenkamai pasakyta, kad kiekvienam būtų aišku, jog kongresas nekaip suorganizuotas, ir kad tik tipiška "veiksnių" arogancija tegali priešintis siūlymams kongresą pagerinti.

Tokį pasiūlymą kongreso rengimo komisijai perdavė rugsėjo 7—9 dd. įvykęs Santaros suvažiavimas. Buvo pasiūlyta kongresą atidėti pavasarui, jo rengimo atsakomybę perduodant organui, turinčiam neabejotiną pajėgumą ir visų lietuvių pasitikėjimą — Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Kultūros Tarybai.

Tiek šį pasiūlymą, tiek pagaidavimą "svečių iš Vokietijos" pakeisti kitu (nors ir jo pasaulėžiūros) paskaitininku, parodžiusiu kultūrinės tolerancijos minimumą ir geriau pažįstančiu amerikiečių veiklos sąlygas, kongreso rengimo komisija, nei nesudvejojusi, atmetė. Ir jai, matyt, kritikai tėra aptemdyto proto kvailiai, į kurių nuomones,

išsivyravusių mūsų visuomenėje įpratimu, ir nereikalinga kreipti dėmesio.

Tariant Draugo rugsėjo 8 d. apžvalgininko atsidusimo žodžiais, "pasidaro gera", kad kultūros kongreso kritikai "neturi jėgos..."

N.

DARBAI IR ŽYGLIAI

Dr. Henrikas Nagys, poetas ir anksčiau ėjusio "Literatūros lankų" žurnalo redaktorius, įsijungė į "Metmenų" jaunosios kartos kultūros žurnalo redakcinį kolektyvą.

Donatas Šatas, Amerikos Lietuvių Inžinierių ir Architektų Sąjungos Chicago skyriaus pirmininkas ir įdomių straipsnių apie sovietinės Lietuvos pramonę ir mokslą autorius, įėjo į "Metmenų" žurnalo redakcinį kolektyvą.

Algimanto Mackaus nauja poezijos knyga, pavadinta "Neornamentuotos kalbos generacija ir Augintiniai", jau surinkta spaustuveje ir neilgai trukus pasieks skaitytoją. Knygą leidžia Santara. Jos autorius, kuris yra ir "Margučio" žurnalo redaktorius, šiomis dienomis įsijungė į "Metmenų" redakcinį kolektyvą.

Vytautas Jaunius, įnešęs 100 dol. į "Metmenų" leidimo fondą, tapo antruoju dvi-

gubu "Metmenų" šimtiniuku.

Dr. Saulius Šimoliūnas "Metmenų" žurnalo leidimui paskyrė 100 dol. įnašą.

Vytauto Virkau tapybos ir grafikos parodą spalio 13—20 dienomis rengia The Defiance College humanistikos skyrius, šia paroda pradėdamas šešių šių akademinų metų parodų ciklą. Virkau parodą ši rudenį ruošiamasi surengti ir Chicagoje.

Spalio mėnesį vyksta LI-TUANUS žurnalo vajuos. Šiam amerikietiško visuomenę pasiekiančiam lietuviškam balsui finansuoti vajuos komitetą sudaro Lietuvių Studentų Sąjungos Rochesterio skyrius. Jam pirmininkauja Edmundas Vasiliauskas ir sekretoriauja Birutė Sedlickaitė. Komiteto adresas: 253 Berlin Street, Rochester 21, N. Y. Tikimasi, kad visuomenė ir šiam vajuos bus duosni, nes nuo efektyvaus jos pritarimo priklauso reprezentacinio lietuviško organo anglų kalboje, apie kurį yra susikaupę nemaža jaunųjų filisiterių jėgų, ateitis.

EUROPEAN OPERA SINGER offers own natural method for singing, speaking, acting. Popular & classical voice. Expert professional advice. Free audition. Lessons in correct French for singers — conversation. Reasonable rates.

Call WE 9-2113.

Mr. JAMES

HAIR STYLIST

1622 W. 47th St.

One door West of the Peoples Theatre

BI 7-1188

BI 7-1190

Open Til 9 P. M.

6 DAYS A WEEK

VACLOVO BIRŽIŠKOS KNYGOS

"Naujienuose" galima gauti šias prof. Vaclovo Biržiškos lituanistines knygas:

1. Senųjų lietuviškų knygų istorija, I dalis, 208 pusl. \$2.00
kietais viršeliais \$3.00
2. Senųjų lietuviškų knygų istorija, II dalis, 226 pusl. \$2.00
kietais viršeliais \$3.00
3. Aleksandrynas, senųjų lietuvių rašytojų, rašiusių prieš 1865 m., biografijos, bibliografijos ir biobibliografijos, I tomas, 431 pusl., kieti viršeliai \$7.50
4. Praeities pabiro, rinkinys straipsnių iš Lietuvos praeities, 352 pusl., kieti viršeliai \$6.50

Čia suminėtas knygas pasiūsiu paštu, jei nurodytas pinigų sumas čekiu ar Money Orderiu pasiūsite tokiu adresu:

"NAUJIENOS", 1739 So. HALSTED STREET
CHICAGO 8, ILLINOIS, USA.

Literatūra ekonominiiais klausimais

Turime įdomios ir ekonomistams būtinos medžiagos apie Amerikos lietuvių ekonominį gyvenimą. Egzempliorių skaičius nedidelis. Anksčiau atsiliepusieji pirmieji gaus. Turime:

1. AMERIKOS LIETUVIŲ PREKYBOS BUTŲ VEIKLA, 70 puslapių. Išleido Amerikos Lietuvių Ekonominis Centras..... \$1.00
2. ZINIARASTIS NR. 3. Amerikos Lietuvių Ekonominio Centro leidinys, 1933 m., 96 pusl. \$1.00
3. AMERIKOS LIETUVIŲ EKONOMINIO CENTRO PROTOKOLAI IR REFERATAI, Am. Liet. Ekonominio Centro leidinys, 1953 m. 88 psl. \$1.00

Kas iš karto užsisakys visas tris knygeles, tai galės jas įsigyti už \$2.00. Pinigus prašome siūsti tokiu adresu:

NAUJIENOS

1739 So. Halsted St., Chicago 8, Illinois

Pradės mokytis delfinų kalbos

Delfinai pamėgdžioja žmonių kalbą, net tarmę

NASA (Amerikos astronautikos ir Erdvių administracija) paskyrė \$80,700 ir pasirašė vienu metų kontraktą su Komunikacijų Tyrinėjimo institutu Virgin salose. Tikslas: "pagrindiniai moksliniai tyrinėjimai galimybių ir metodologijos susižinoti (susikalbėti) su kitomis gyvybių rūšimis". Tolimas tyrinėjimų tikslas yra, — būti pasiruošus, jei kada nors teks susisiekti ar net susitikti su gyvais padarais kitose planetose, o tuo tarpu tai — su mūsų pačių planetos gyvais padarais, vadinamais delfiniais, o angliškai dar vad. porpoises. Tyrinėjimai ir bandymai su delfiniais daugiausia būsią daromi prie Coconut Grove, netoli nuo Miami. Darbas pavestas d-rui John C. Lilly, pripažintam delfinų ekspertui.

Lilly, kurs ilgą laiką delfinų tyrinėja, yra nustatęs, kad tie žmonėms labai draugiški jūrų gyvūnai turi savo kalbą ir ja tarp savęs kalbasi, skirtumas yra tik tas, kad jų kalba yra 8 kartus greitesnė už žmonių kalbą. Delfinai turi nepaprastą mimikrijos talentą, tai yra pamėgdžioti išgirstus garsus.

Dr. Dale W. Jenkins, NASA atstovas, pasirašęs sutartį su dr. Lilly, sako, kad tinkamoje sąlygose delfinai pamėgdžioja žmonių kalbą, pakartodami ištikus sakinius. Tačiau, kadangi jie tuos sakinius "ištaria" labai greitai, tai žmonių ausiai jie skamba nesuprantamai, lyg kriuksėjimai, žvygsėjimai, kvaksėjimai ir mekenimai.

NASA dėlto pasirinko tokiam eksperimentui dr. Lilly, nes atrodo, jog jis yra tikrame kelyje į delfinų "kalbos" išmokimą. Jis tiki, kad delfinų bus galima išmokyti žmonių kalbos (anglų, žinoma) ir, gal būt, atsakyti į klausimus, (žinoma, angliškai).

Dr. John C. Lilly, kuris delfinų studijuoja jau ilgesnį laiką, praeitais metais yra parašęs knygą "Man and Dolphin" (Žmogus ir delfinas). Jis yra tvirtai įsitikinęs, kad delfinai turi lygų žmogui protą (inteligenciją), o jei taip, tai visiškai galimas daiktas, kad netrukus su delfiniais galės padiskutuoti apie

ką tik nori — nuo abstrakčio meno iki skridimo į mėnulį.

Kaip paprastai, žmonių yra skeptikų, yra ir pragmatistų. Vieni sako, kad "nieko iš to nebus", o kiti turi galvoje dar tolimesnius planus. Sako, išmokus susikalbėti su vienu nezmogum, lengviau bus surasti bendrą kalbą ir su, sakykim, milžiniškais tarakonais, nuskrilus į Venerą ar Marsą, o militaristai jau šnibzdasi, kaip delfinų apmokius sekti jūrų dugne prieš povandeninius laivus ir povandeniniu telefonu pranešti štabui!

Dr. Lilly pradėjo delfinų žvygsėjimais, kriuksėjimais ir mekenimus užregistruoti magnetinėse juostelėse, ir pats didžiai nustebė. Paleidamas rekorderį žymiai sulėtintu tempu ir nužemintu balsu, jis išgirdo, kad tie garsai yra gana aiškūs žmogaus kalbos žodžių pakartojimai. Delfinai gali tiek tiksliai pakartoti žmonių kalbą, balsą ir intonaciją, kad atgrojant iš vieno delfino "burnos" užrekorduotą dr. Lilly asistento, pietiečio, žodžius, aiškiai buvo galima atskirti ne tik žodžius, bet ir jo "dixy" steitų dialektą.

J. Pr.

Kvapas prieš moskitus

Amerikos kariuomenės tyrinėjimų dėka daugeliu išradimų vėliau pasinaudoja ir civiliai žmonės. Iš naujausių išradimų, būsią galima maitinti apsaugoti ir be šaldytuvų, be to būsią galima per keletą minučių pasigaminti pietus ir per vieną minutę išsivirti kavą. Bet bene geriausias išradimas — piliulės prieš moskitus. Iš ryto išeinant iš namų reiks paimti vieną piliulę, ir per kiaurą dieną moskitai iš tolo bėgs šalin.

Paulingo spėjimas

Nobelio laureatas amerikietis mokslininkas Linus Pauling, griežtas visokių atominių ginklų ir jų bandymų priešininkas, pareiškė, jog dėl sovietų pradėtų ir iki šiol daromų branduolinių bombų sprogdinimų apie 140,000 dabar gyvenančių žmonių pasaulyje mirs radiacijos aukomis, o turint galvoje antines radiacijos pasekmes, kaip antai leukemija, kaulų vėžys ir kt., aukų skaičius galys net padvigubėti.

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

Sėkminga rekalamo

Vienas škotas vardu MacTosh įsigijo reikalingus šepečius ir kremus ir gatvės kampe atidarė batų valyklą. Tai pamatę kiti škotai pradėjo juokais netverti, sakydami, kas kada yra girdėjęs, kad škotas laiką gaištų ir dar pinigų mokėtų už batų valymą.

MacTosh savo tautiečių psichologiją puikiai pažinojo, ir kitą dieną prie jo valyklos škotų ištisas brys stovėjo, laukdami savo eilės batus nuvalyti.

MacTosh prie savo valyklos buvo iškabinęs didelę iškabą su užrašu: "Čia batai valomi velniui!"

J. & O. CONSTRUCTION

FREE ESTIMATES

- Room additions
- Dormers
- Jalousie rooms
- Patios
- Basements
- Garages
- Kitchen cabinets

GARDEN 4-9086

FULL PRICE \$495.00

Special for Limited time! 20 acre Homesites, Location in scenic area of N. E. Utah; Choice spot. \$40.00 down. \$20.00 per month. Smaller tracts on easy terms. Write-wire or see K. KILLIAN, 1500 So. Main St. Las Vegas, Nevada, Dept. NJ

CHICAGO SVARIAUSIAS IR MODERNISKIAUSIAS DARŽAS
BUČO DARŽAS
WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

DR. CAROLINA M. GENTILE

PHYSICIAN and SURGEON

7426 W. Archer Ave., Summit, Illinois

PRIĖMIMO VALANDOS:

Pirmadieniais ir Antradieniais 3:30 iki 8 val. vak. Trečiadieniais 4 iki 6 val. vak. Ketvirtadieniais ir penktadieniais 1 iki 5 val. vak.

Telef.: GLOBE 8-2770 arba CALUMET 5-1184

Skambindami paminėkite šį skelbimą

"FABULOUS" BROASTED CHICKEN

Broasted Perch, Broasted Shrimp

ITALIAN BEEF AND SAUSAGE SANDWICHES.

Carryouts and Delivery — 1 p. m. to midnight
25c MINIMUM CHARGE ON DELIVERY

3 BROTHERS TAP & GRILL

3500 WEST 47th STREET

Phones VI 7-8125 — VI 7-9773

1963 mt. sausio mėn. iš spaudos išeina originaliausia knyga, kokios lietuvių kalba dar nebuvo išleista

CINIKO PATARĖJAS

Ilustravo dail. R. BUKAUSKAS. Kieti viršeliai. Šios knygos spausdinamas ribotas egz. skaičius ir spaudos kioskuose ji nebus parduvinėjama. Rezervuokite ją sau dabar ir ją tikrai gausite, jei pasiūsite \$2.50 adresu:

M. ČAPKAUSKAS, 854 — 39th AVE., LASALLE,
MONTREAL, Q., CANADA

NAUMĖ LIŪNAITĖ

MIELI LIETUVIAI!

Mes, trys Lietuvos dukros — aš, Naumė ir mano draugės Augė ir Skardė — senai ir ilgai gyvenę, bet nepasėję, buvę išvietintos, ilgai ir plačiai klajoję, pastangomis Nado Rastenio, pasiekėme lietuviškąją Čikagą ir viešime "Naujienose".

Mes norime atvykti į Jūsų namučius ir papasakoti jums savo šiuropilgus pergyvenimus senovės tremtyje. Iš mūsų sužinosite apie tais laikais esantį Bangpūčio dvarą Baltijos dugne, malonią Ravinę, geruosius Ardėnus, mūsų gimtinę — Žvyrinę, tų laikų Lietuvą ir didingas "Trijų Rėžių šventės" apeigas.

Mūsų kelionė į Jūsų namučius, buvusi \$5.00, dabar tik \$3.00. Prisiūdami ar sumokėdami "Naujienoms", 1739 So. Halsted St., Chicago 8, Ill., leisite mums atvykti ir viešėti pas jus.

Iki mielo pasimatymo,

NAUMĖ LIŪNAITĖ

5 — NAUJENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, SEPTEMBER 29, 1962

PRANEŠIMAS

Paskutines kelias savaites

PURITY BAKERY

4504 SO. SACRAMENTO

kepyklos krautuvė buvo uždaryta.

Jos savininkas yra Wladyslaw Garstka puikus kepėjas. Jis buvo uždarys dėl įvairių remontų bei pagerinimų. Visi remonto darbai baigti.

VEL ATIDAROMA KEPYKLA. Nuo antradienio, rugsėjo 4 d. jis aptarnauja visus savo klientus.

PURITY BAKERY yra aukštos kokybės kepykla.

4504 So. Sacramento. — Tel. YARDS 7-8556.

Čia jūs visada rasite puikių kepinų, skanių pyragaičių. Gaminiai visuomet švieži iš geriausių miltų. Įvairios bandytės, ir lenkiška įvairių rūšių duona.

Dėl įvairių švenčių pyragus užsisakykite pas mus iš anksto. Atidaryta sekmadienį.

VLADAS BARCIAUSKAS

Paveikslų paroda New Yorko gatvėse

Lietuvis Vilkauskas šiais metais laimėjo dvi premijas

New Yorke rugsėjo 23 dieną pasibaigė lauke išstatytų paveikslų paroda, kuri prasidėjo rugpiučio 31 dieną. Tokios parodos vyksta kas pavasarį ir rudenį. Jos vyksta Washingtono Square — aikštės šalinėse gatvėse. Toje aikštėje, arba jos pašalėse, yra New Yorko universiteto didžiuliai pastatai. Čia vaikščioja profesoriai ir studentai, šaligatviais, prie namų išstatyti paveiksai. Toji paroda vadinama Washington Square Outdoor Art Exhibit. Tačiau, kiek joje meno — sunku pasakyti. Čia rasi visko, vaikų ir skautų piešinius, savamokslų meno kelių ieškojimus, čia matyti aliejinius ir akvarelinius paveikslus, skulptūras, metalo dirbinius, tariamai meniskus, bet turi paklausti, ar tai originalūs ir rankomis daryti, nes gali susidaryti įspūdis, kad matai metalo mašinomis išmuštus vaizdelius.

Čia matai ne tik paveikslus, bet gali įsigyti ir knygele, kuri vadinasi 62-ji Washington Square Outdoor Exhibit. Paskutinėmis parodos dienomis knygutę sunku buvo gauti. Jas parduoda visi tie, kurie saugoja išstatytus paveikslus, arba tie, kurie juos nupiešė ir čia pat stovi. Ar tai yra meno paroda, sunku pasakyti. Čia greičiau paveikslų paroda, taip kaip ir aš ją pavadinau, tačiau meno gali kiekvienas joje ieškoti. Toje parodoje dalyvauja apie 650 piešėjų. Kiekvienas parodoje gali dalyvauti. Tos parodos ruošti pradėta 1932 depresijos metais. Sakoma, kad tokių parodų gatvėse ruošimu daugiausia rūpinosi ir idėją davė žinoma turtuolė, ponė Gertrude Vanderbilt Whitney. Buvo ekonominės depresijos laikai ir šioji turtuolė sugalvojo, kad tapytojais, gal ir dailininkais galėtų be didesnių išlaidų parodyti ir pasiūlyti savo paveikslus. Buvo sudaryti komitetai, prie tokių parodų ruošimo prisidėjo organizacijos, dabar net penkios, ir parodos ruošiamos.

Kokie Vilkausko paveiksai? Jie akvareliniai. Tai lietuvis Viktoras Vilkauskas. Jis dirba mašinisto darbą, vakare paišo, paišo ir savaitgaliais ir išstato savo paveikslus tokiose parodose. Gauna ir premijas. Štai šį pavasarį jis laimėjo pirmą premiją, o rudenį, šiomis dienomis, jo paveikslas parinktas keliauti po Amerikos miestus. Už paveikslą pervežimą ir išstatymą sumokės parodos komitetas, kuris lešų gauna iš draugijų, įstaigų ir asmenų.

Vilkauskas suko lathe mašiną viename fabrike, o jo žmona jau kabino paveikslus prie sienų, šalytgaviuose. Retas kuris nurodo savo paveikslų kainas, bet Vilkauskas nurodo, — jis neužsiprašo, kelios dešim-

tys, net ir už porą dešimčių gali gauti jo paveikslą. Viktoras Vilkauskas dabar kasdien parduoda po kelius paveikslus. Besibaigiant parodai jo paveikslų pareikalavimas dar padidėjo. Jis mokėsi tik dešimtmetį savo jaunystėje, tarnavo kariuomenėje, yra 46 metų amžiaus, gimęs Brooklynne, dabar gyvena New Yorko priemiestyje. Tarnaudamas kariuomenėje buvo ir Prancūzijoje. Prieš šesetą metų pradėjo domėtis tapyba ir trumpą laiką mokėsi pas žinomą dailininką Povilą Puziną. Pavardė lietuviška, tokią pat pavardę dar yra jo — Viktoro keturi broliai ir sesuo. Jis menu domisi, bet toliau jau nestudijuoja.

Organizacijos, kurios rūpinasi parodų suruošimu, duoda įvairias premijas, apmoka mokslą, vežioja parinktus paveikslus, premijuotus apdovanoja pinigėmis dovanomis. Svarbiausia, tai tos organizacijos išrenka komitetą, kuris dailininkams paskirsto vietas, kur jie gali savo paveikslus išstatyti. Anksčiau to nebuvo. Anksčiau kai kurie piešėjai dieną naktį stovėdavo prie savo paveikslų, kad nenustotų teisės į vietą parodoje. Nedrįsdavo nė nueiti kavos, kad kitas jo vietas nužimtų. Dabar kas kita. Vakare piešėjai, arba jų žmonos, o gal draugai sukrauna paveikslus į automobilius. Mat, nė depresija. O iš ryto arba saulei įdienojus paveikslus vėl išstato. Žmonės eina, žvalgosi, apžiūrinėja paveikslus, kurių paroda tęsiasi per keturias gatvių mias. Pavargsta, tai eina į Washingtono aikštę suolukuose pasėdėti. Kiti perka, bet nesimatė, kad derėtųsi. Dar kiti klausia, ką tas ar tas paveikslas reiškia, nes čia matysi ir vadinamųjų modernųjų paveikslų. Jų, berods, daugiausiai. Savo jauna kūryba pasirodo ir jaunieji vaikai, skautai, žmonės iš New Yorko, Pensilvanijos, New Jersey, Panamos, Louisiana ir kitur. Sunku pasakyti, ko išstatausieji paveikslus siekia, pasirodyti ar paveikslus parduoti. Greičiausiai siekia abiejų tikslų.

Kokias mokyklas baigė ar nebaigė išstatausieji, sunku pasakyti. Tik knygutėje surašyti jų vardai ir adresai, o taip pat telefonų numeriai, nors ne prie visų pavardžių telefonus rasi. Štai Viktoro Vilkausko adresas nurodytas. Bet nors jis ir turi telefoną, bet jis nenurodytas. Paties Vilkausko dieną nesutiksi. Gali sutikti ir barzdotus dailininkus. Mačiau vieną augaluotą ir barzdotą, nors šiaip, nors apylinkė ir bitnikų apsupta, bet jų čia nesimatė.

Kas ir kodėl perka, sunku pasakyti. Žiūrovų virtinės ir

jų veidai nieko kito nesako, kaip nuovargi. Tačiau dideliu New Yorke nustebimu, čia niekas neskuba, nebėga, o slenka, eina, žiūri, kai ką paklausia, eina toliau. Ir, kaip jau minėjau, kada pavargsta, tai sėdi Washingtono aikštėje. Yra vietų ir kitur pasėdėti. Čia, be universiteto didžiulių namų, yra ir gražių restoranų, net kavinių. Viena jų turi staliukus sustačiusi net šaligatvyje. Sėsk, užsisakyk valgyti, o jei dar gali, ir išgerti. Apylinkės restoranai gražūs, puošnūs, turi savyje dar europinio skonio. Tačiau restoranai tušti, bent dienos metu, ir kaip patarnautojai sako, žmonės eina į žalumynus, į parkus, o čia į Washingtono aikštę. Šalia šių restoranų pamatysi ir aukciono salę, kurioje ne paveikslais varžosi, o persiškus kilimus iš varžytinių parduoda. Ar tie klimai visi persiški, sunku pasakyti, bet skelbiama, kad orientališki, nors ant lapelių daugiausia randi persiškus užrašus.

Bežiūrinėdamas šią parodą, besisukeliodamas po Greenwich Village, pasieki ir taip garsią keturioliktą gatvę.

Greenwich Village — tai savotiškas kaimu besivadinąs miesto centriukas. Čia nieko kaimiško, tokios pat gatvės, toji pat aikštė, tokios pat avenues, bet vadinasi Greenwich Village. Šios apylinkės gyventojai susiorganizavę išlaikyti savo savybes, jie kovoja su miestu, su miesto valdžia, kad nestatytų didžiulių pastatų. Kaimiečiais jie ir vadinasi, nors gyvena mieste.

Taip įsukus į keturioliktą gatvę mintimis grįžti į paveikslų parodą, kilimų varžytines ir New Yorko neskubėjimą, o slinkimą.

Profesorių sukirto

Profesorius Kurkinas labai mylėjo savo vaikaitį Mykoliuką, kurs rodė neeilinio vaiko proto ženklus, dėlto jį visai stiprėsi daugiau išminties pamokyti.

Sykį Mykoliukas atbėgęs jam sako: — Dėde, ar negalėtum man šitokį uždavinį išaiškinti. Sakysim, aš turiu kalakutą, tas kalakutas nueina į kaimyno kiemą ir padeda kiaušinį. Kam tas kiaušinis priklauso?

Profesorius nusijuokęs ir pagalvojęs atsargiai aiškina: — Nors nesu juristas, tačiau manau galėsiu tau tą uždavinį išaiškinti. Kiaušinis priklauso kalakuto savininkui, tačiau kaimynas gali savininką apskųsti teismui už leidimą savo kalakuto į svetimą kiemą.

— Mykoliukas pagalvojęs, visai rimtai: — Klysti, dėde!

— Galbūt, pusiau sutinka profesorius Kurkinas, — bet dėlko taip manai?

— Dėlto, kad kalakutas kiaušinių negali dėti!

NAUJIENOSE GALI RAŠYTI
KIEKVIENAS IR APIE VISKĄ

Didelis akibrokšmas

britų Scotland Yardui

Senieji anglai labai didžiuojasi savo žvalgyba, vadinama Scotland Yard, kurios kiekvienas agentas turįs akis iš priešakio ir iš užpakalio. Ir štai kas atsitiko.

Garsioje Londono dalyje Soho, kur tik valkatos ir kumpo nago amatininkai laikosi, kažin kas pastatė seną automobilį tokioj vietoj, kur bendrai draudžiama statyti.

Siunčiant vilkiką automobiliui šalin pavežti, jį reikia atrakinti, o tai gali tik Scotland Yardas, kurio rankose yra policijos raktų dėžė, su 651 originaliais raktais. Tais raktais galima atrakinti visoje Anglijoje esančius visus automobilius, kokie tik toje šalyje buvo pagaminti per paskutinius 10 metų.

Atvežė raktų dėžę, atrakino senąjį laužą, jį pavilkio ir atlikę pareigą policininkai grįžo į savo nuovadas. Grįžę žiūri — dėžės su raktais nėra. Nepraėjo penkios minutės, kaip Scotland Yardas buvo Soho, bet raktų su visa dėže tik šlapia vieta. Dabar Londono vagys galės pasivažinėti kokiais tik norės anglų gamybas automobiliais.

Tardomas tas "bobas", kurio pareiga buvo raktus globoti, pasiaiškino, kad dėžė jam buvusi per sunki kilnoti.

GRAND HEATING & VENTILATING CO.

• Ventilating • Air Conditioning
• Furnaces • Oil & Gas Conversion
Repairs.
4148 W. 26th St.
Tel. 521-0051

KELIAUK PER COSMOS

Labiausiai patyrusį organizuoti pavienėm ir grupinėm kelionėm
I LIETUVĄ,
SOVIETŲ SAJUNGA IR
RYTŲ EUROPA.

DABAR • NAUJA •
KELIAUKITE Į MONGOLIJĄ

PER COSMOS

aplankykite gimines visose
Sovietų Sąjungos dalyse.

COSMOS

Pagelbės atsigabenti jūsų
gimines iš
Sovietų Sąjungos ir
Rytų Europos.

Dėl platesnių informacijų rašykite arba skambinkite

COSMOS TRAVEL BUREAU

45 W. 45 St., New York 36, N. Y.
Tel. CI 5-7711

ŠVENTĖMS

skubus, garantuotas
DOVANŲ SIUNTIMŲ
ISSIUNTIMAS
į visas
SOVIETŲ SAJUNGOS DALIS
PER COSMOS PARCELS
45 W. 45 St., New York 36, N. Y.
Tel. CI 5-7905

SKAITYK PATS IR PARAGINK
KITUS SKAITYTI
NAUJIENAS

6 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, SEPTEMBER 29, 1962

IŠ RELIGIJŲ EGZOTIKOS

NUDISTŲ - ARSONISTŲ RELIGIJA

II

"Kiekvienas naujas gaisras yra telegrama Dievui!... Mes nudeginsim visą žemę, kad grįžęs Jėzus galėtų pradėti žemėje naują žmonių draugiją!"

Kada praeito pavasario kovo mėnesį duchoborai susprogdino Kootenay slenyje, Britų Kolumbijoje, jų teritorijoje prie ežero pastatytą milžinišką trijų šimtų tonų bokštą energijos laidams išskirstyti, padarydami provincojai arti milijono dolerių nuostolių, teisme kaltininkas prisipažino padėjęs sprogstamąją medžiagą, bet maldingai pridūrė: "Tai Dievo reikalas. Jei jis norėjo, kad tas bokštas sugriūtų, tai jo reikalas. Mes tik atlikome savo pareigą".

Kitas kaltinamasis pridūrė: "Mes turime tokius pastatus deginti ir griauti dėl mūsų religijos ir dėl išganymo".

"Iš Kanados išeisite per kalėjimus"

Duchoborų fanatiškiausioji sekta, "laisvės sūnūs", kuri tiems deginimams ir sprogdinimams vadovauja, yra įsitikinusi, jog kažkur esąs toks senas pranašavimas, kad ji Kanados žemę — "namų nevalią" apvais tik per kalėjimus. Jie vis tebeieško savo "pažadėtos žemės".

Atrodo, kad tas duchoborų pranašavimas pagaliau pildosi. Ryšium su tuo bokšto sprogdinimu buvo perduoti teismui 71 "laisvės sūnūs" ir birželio mėnesį prasidėjo jų teismas. Buvo suimta apie 150 vyrų, o likusieji (daugiausia moterys) pradėjo naują padegiojimų seriją, norėdami parodyti pasauliui, kaip Kanados "antikristo valdžia juos persekioja".

— Jėzus nori, kad mes viską sudegintume! — pasakė vienas kaltinamasis.

— Kaip jūs žinote, kad Jėzus nori, kad jūs taip darytumėte?

— Jis mums pasakė.

— Kokiu būdu jis jums pasakė?

— Mes žinome, kad jis mums pasakė, ir to mums pakanka...

Klaikūs namų deginimo vaizdai

Tame teisme buvęs žino-

mas Amerikos autorius ir lektorius religiniais klausimais, Marcus Bach, turėjo eilę pasikalbėjimų su duchoborais, jų moterimis ir vaikais gaisrų dūmuose paskendusiuose jų "sostinės" Krestovos kaime, kuriame "dvasios kovotojai" stengėsi išnaikinti savo pasakutinius gyvenamus namus. Jis matė, kaip viena moteris žibalu aplaistė savo namelį ir uždegusi — į vidų imetė degtuką. Kai liepsnos, išsiveržusios pro durų ir langų tuštumas, pradėjo apsuoti patį namą, moterėlė ramiai nusirengė. Tuo tarpu atskubėjo dar šešios kitos moterys, kurias taip pat nusirengė ir nuogos pradėjo garsiai giedoti kažkokį rusišką himną.

Toliau, pamatęs du berniuku važiuojant vienu dviračiu, jis paklausė:

— Ar jūsų namas irgi buvo sudegintas?

Abudu vienu balsu atsakė, kad buvo.

— Kodėl? — paklausė Bach. Juodu tik pečiais patraukė.

Ką mes galime žinoti... — Kas juos padegioja?

— Mano motina padegė mūsų namą, lėtai atsakė vienas.

— Mano tėvas yra kalėjime.

— Kas padegė jūsų namą? Bach paklausė antrąjį.

— Mano bobutė.

— Kodėl?

Jis vėl patraukė pečiais, lyg norėdamas pakartoti "Ką aš žinau".

— Kur dabar gyvenate?

— Malkinėje.

— Kaip jauteisi, kada tavo motina padegė jūsų namą?

— Aš miegojau.

— Kur?

— Jaujoje...

Pasišovę Jėzui padėti kovoti

"Duchoborey" ("duch" rusiškai dvasia, borec — kovotojas) reiškia dvasios kovotojai, bet šių fanatikų "religijoje" tai reiškia, kad jie kovoja su "šio pasaulio dvasia". Jie yra įsitikinę, kad tarp šio pasaulio ir jų Jėzaus yra didelė nesantaika — kova, ir jie turi savo Jėzui padėti. Šio sviesto dvasia yra visa civilizacija ir kultūra, todėl jie kovoja prieš visokius civilinės ar karinės valdžios potvarkius ir nuostatus: jie atsisako tar-

nauti kariuomenėse, atsisako daryti priesaiką, neleidžia vaikų į viešas mokyklas ir, laikydamis save specialiai išrinktais žmonėmis, reikalauja sau specialių privilegijų, reikalauja, kad jiems būtų teikiama pirmenybė.

Kitas tame teisme buvęs Chicagos Daily News štabo narys M. W. Newman rašė iš Britų Kolumbijos:

"Dinamininkai laisvės sūnūs, kurie yra pasidarę tikra šio kalnų Slėnio ryklė, visada šaukiasi Dievo, kad būtų jų darbų lydininku.

Šitie fanatikai padėgiotojai ir vieši nudistai, rusų valstiečių kilmės išsigimėliai, yra savotiškos fanatiškos religinės gaujos nariai.

Jie kažkodėl mano, kad tik jie vieni turi teisę aiškinti Dievo valią.

Klausydami savo "nidaus balso", jie baigia suterorizuoti visą gražųjį Monashe tarpukalnės slėnį.

Jie fanatiškai priešinasi patriotizmui, nacionalizmui, taip pat viešosioms mokykloms, mėsos valgymui ir privačiai nuosavybei. Savo žemę jie valdo komunomis.

"Tai ne filosofija, o kriminalas"

Vietos laikraščio Trail-Times redaktorius Dennis Williams vienu sakiniu nusakė, kaip duchoborų kaimynai juos charakterizuoja:

(Tęsinys 8-ame pusl.)

STOP AT THE BLUE RIBBON LOUNGE 4819 W. 65th ST.
Where congenial people meet in a cheerful atmosphere. Serving the best steaks, chops, chicken, sea foods etc. in town cooked to perfection. Also fancy sandwiches at all times. Brand name liquor, beer, cocktails served. Banquet room available for weddings, parties, etc. for rent. Air-conditioned.
Phone 458-9673. Ask for Mr. Tony.
We welcome our lithuanian friends and visitors.

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

Mes pranešame savo seniems klientams, o taip pat naujesiems, kuriems mes patarnaujame, kad mūsų firma tęsia siuntinių persiuntimą į Sovietų Sąjungą.

Mes esame įgalioti VNESPUSYLTORG tęsti siuntinių siuntimą ir mes garantuojame, kad siuntiniai bus pristatyti ir labai skubiai.

Visi mūsų skyriai turi didelį pasirinkimą siuntiniams reikmenų (audinių, odų ir t. t.) labai prieinamomis kainomis.

Visi mūsų skyriai suminėti žemiau kuo geriausiai jums patarnaus pagal kiekvieno individualius pageidavimus.

NEW YORK 3, N. Y.	39 Second Avenue	Tel. AL 4-5456
NEW YORK 11, N. Y.	135 West 14th St.	Tel. CH 3-2563
BROOKLYN 11, N. Y.	370 Union Avenue	Tel. EV 4-4952
BROOKLYN 7, N. Y.	600 Sutter Avenue	Tel. DI 5-8808
IRVINGTON 11, N. J.	762 Springfield Ave.	Tel. ES 2-4685
PATERSON 1, N. J.	99 Main Street	Tel. MU 4-4619
VINELAND, N. J.	West Landis Ave. (Greek Orthodox Club Bldg.)	
LAKEWOOD, N. J.	126 4th Street	Tel. FO 3-8569
NEW HAVEN, Conn.	509 Congress Avenue	Tel. LO 2-1446
PITTSBURGH 3, Pa.	1015 East Carson St.	Tel. HU 1-2750
CLEVELAND 13, Ohio	904 Literary Road	Tel. TO 1-1068
YOUNGSTOWN 3, Ohio	21 Fifth Avenue	Tel. RI 3-0440
WORCESTER, Mass.	174 Millbury Street	Tel. SW 8-2868
HAMTRAMCK, Mich.	11333 Jos. Campau	Tel. TO 7-1575
CHICAGO 22, ILL.	2222 W. Chicago Ave	Tel. BR 8-6966
CHICAGO 8, ILL.	3212 So. Halsted St.	Tel. WA 5-2737
LOS ANGELES 22, Cal.	980 So. Atlantic Blvd.	Tel. AN 1-2994
SAN FRANCISCO, Cal.	2076 Sutter Street	Tel. FI 6-1571
NEWARK 3, N. J.	428 Springfield Ave.	Tel. BI 3-1797
PHILADELPHIA 23, Pa.	525 W. Girard Ave.	Tel. WA 2-4935
WATERBURY, Conn.	6 John Street	Tel. PL 6-6766
GRAND RAPIDS, Mich.	606 Bridge St., N. W.	Tel. GL 8-2256
DETROIT, Mich.	7300 Michigan Ave.	Tel. MI 1-5355
PASSAIC, New Jersey	176 Market Street	Tel. R 2-6387
ATHOL, Mass.	61 Mt. Pleasant St.	Tel. CH 9-6245
BOSTON 18, Mass.	271 Shawmut Ave.	Tel. LI 2-1767
BUFFALO 6, N. Y.	332 Fillmore Ave.	Tel. TL 6-2674
HARTFORD, Conn.	132 Franklin Ave.	Tel. CH 6-4724

Vineland, N. J. skyrius atidarytas tik penkt., šeštad. ir seknd.

DONALD PETKUS ANTHONY PETKUS

A. PETKUS & SŪNUS

NAUJA KOPLYČIA
MARQUETTE FUNERAL HOME
2533 West 71st Street
(Maplewood gatvės kampas)

Grovehill 6-2345 TOWNHALL 3-2108

Pilnas laidotuvių aptarnavimas, įskaitant karstą ir pasinaudojimą mūsų gražiom koplyčiom, yra nuo \$375.00; \$430.00; \$595.00; \$650.00; \$695.00; \$750.00; \$875.00; \$895.00; \$945.00; \$975.00; \$900.00 ir daugiau. Karstą galima pasirinkti koplyčioje.

GRAŽIOS INDIVIDUALINĖS KOPLYČIOS
MAŠINOMS PASTATYTI AIKŠTĖ

Lietuviams teikiame šios rūšies patarnavimus 30 metų.

NELAUKITE - RYTOJ GALI BŪTI PĖRVELI!

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius, ar šiaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimėi ištikus, neturėsite iokių nemalonumų.

"Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters"

O'MALLEY & McKAY, Inc.
222 WEST ADAMS STREET KAMBARYS 1043
Telefonas: CEntral 6-5206

Generaliniai Agentai šiu Kompanijų:
COLUMBIA INSURANCE COMPANY
PEARL ASSURANCE COMPANY
LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO
MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO.
MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO

MENO ŽINIOS

Tvarko MIKAS ŠILEIKIS

Liaudies menas modernizmo šviesoje

(Dail. A. Tamošaičio parodos aptarimas)

Susidaro ispūdis, kad dailininkas Antanas Tamošaitis iš daugybės iškritęs, nes atėjęs į Čiurlionio Galeriją, kur yra surengta jo kūrybos paroda, jauties lyg ne Chicagoje, bet Lietuvoje.

A. Tamošaitis savo kūrybai naujų formų, originalios minties ieškojo dar Lietuvoje būdamas ir nenustojė ieškojęs dabar to, kas yra pastovu ir nauja ir gražu.

Tamošaičio kūryba yra mūsų laikų modernizmo šviesoje, bet liaudies meno fone, nes Tamošaičio dailėje viskas yra lietuviška. Kažkas yra pasakęs: nupiešti daiktus taip, kokie yra, bet kas gali, bet pavaizduoti mintį, idėją, gali tikrai menininkas. Tamošaitis siekia originalumo, naujos formos, savito išsiskakymo, kitaip negu ligi šiol kas nors panašaus yra buvę. Reikia įsigilinti, pamąstyti, paieškoti, panagrinti jo tapomų formų paprastumą, tikrumą ir matysime, jog nėra gudravojimų, drąsių pabraukimų, spalvų atsitiktino pasiliejimo. Jo kontūrai tvirtai pabrėžti, apgalvoti, spalvų santykis grynas, lietuviškas, be melo, be forsavimų. Visi kūriniai kruopščiai išbaigti su meile, su pasitikėjimu savimi. Tamošaičio estetinių vertybių aruodas yra senasis lietuvių liaudies menas — lietuvių tautodailė ir folkloras. Žvelgdamas į Tamošaičio paveikslus, ypač tapybą, pradėdi mąstyti, jog dailininkas turi tikslą savo uždavinį atlikti liaudiškos tematikos panaudojime ir atkūrimu, duodant naują veidą, charakterį ir naują stilių. Liaudies menininko kūryba yra sena, net primityviška "sunki" technika, bet nuoširdi. Ten yra tikslas — kūrybinė mintis, idėja, tuo patim ir išraiška. Nauja idėja ar nauja mintis atidaro duris naujai kūrybai, kuri savo keliu vėl tampa originali, kaip ir Tamošaičio liaudiški motyvai.

A. Tamošaičio paveikslai yra mįslingi, dekoratyviniai, dalinai grafiškai įforminti, spalvos gyvos. Intriguoja du elementai: savita technika ir liaudies meno filosofija. Kūrinio visumą sudaro linijinė konjunkcija, tarytum vitražo rėmeliai, kuriuose plokštumos įvairuoja šiltomis ir vėsiosiomis spalvomis, kaip vitražo stiklai. Sintezė išvesta iš liaudies meninių tradicijų: skrynių apkaustymai, juostos, paukščiai, figūros, audimo tekstai ir raštai. Kontūrų ir atidalinimų liniją atstoja lyg audimų siūlai su iškilimais, visur imamas didelis planas, kaip ir monumentalioj tapyboj. Visas paveikslas, kas matyti re-

muose, "nepasibaigia", — čia jo tikrai fragmentas, lyg būtų analogija "plaukiojančiai" skulptūrai, kurios linijų nei pradžios, nei galo negalima susiekti, ji viduje, savyje.

Tamošaičio tapyba priklauso 20-to šimtmečio pradžioje atsiradus "tvirtos formos" idėjai, pradedant Cezanne, kuris skrupulingai ieškojo tvirtos, reikšmingos formos, kurią būtų galima pajusti taip, kaip juto savamokslis menininkas. Nuo tada susidomėjo "primityvizmu" ir moderniojo pasaulio menininkai. Tikrai, deja, klaidingai jis daugelio buvo supras tas ir kopijuotas savam tikslui. Tačiau primityvizme yra nuoširdus, originalus menas. Tamošaičio tapyba gimininga moderniosios architektūros dvasiai, nes ji, kaip sakiau, eina per moderniojo gyvenimo prizmę ir dailininko liaudiškai išgyventą ir suprastą tikrovę, naujo šviesoj. Meno vertybės priklauso nuo fizinės ir dvasinės sveikatos. Kai dvasinė ir moralinė sveikata pašlyja, tada išsigeimsta ir menas.

Grafiką kai kas laiko "mažesniu" menu už tapybą, tačiau Tamošaičio grafika (lito-grafijos) brandi ir tvirta, kaip ir tapyba, kuri mažiau abstrakti. Išstatyta 30 tapybos darbų, 25 akvarelės ir 20 grafikos darbų. Tamošaičio akvarelėse panaudotas kad ir skirtingas techniškas priėjimas, vis dėlto išlaikytas savitas, originalus stilius, dekoratyvi abstrakti forma, gyvas koloritas, šviri technika.

Būdinga tai, kad dail. A. Tamošaitis mėgina kiekvieną naują dalyką atlikti kitaip, — nuolat ieško tam tikrų priemonių ir reikšmingesnių formų. Čia būtų galima suminėti daug jo tapyboje, grafikoje ir akvarelėse didelių atsiekimų, pvz. akvarelė "Kalvos vienkiemis" (kat. nr. 36), gilus, sodrus tonas, tvirti geometriniai kontūrai; "Margojoj sodyboje", "Genys margas" ir kt. Tapyba, akių plotu žiūrint, atrodo lyg ir pasikartoja, o tai dėlto, kad tapyba, kaip ir kiti skyriai, išskabinėti atskirai.

Dail. A. Tamošaičio lietuviškas modernizmas mums yra malonus siurprizas, ne dėlto, kad jo dailė moderni, bet dėlto, kad jis pats originalus, nuosai-kus ir kūrybingas. A. T. audžia ir kilimus savo originaliu stilium.

Paroda rytoj 10 val. vakaro baigiasi. Patartina visiems meno mėgėjams pamatyti.

M. ŠILEIKIS

Vienuolis

Bus jaunuolių dailės paroda

L. B. Chicagos Apygardos Valdyba spalio 13 d. rengia Čiurlionio Galerijoje mūsų studijuojančio jaunimo dailės parodą. Dalyvauja keliolika lietuvių jaunuolių, jų skaičiuje keletas yra baigusiu meno mokyklą.

Versalio paroda Chicagoj

Kitą šeštadienį, spalio 6 d., Chicagos Meno Institute atidaro "Treasures of Versailles" iš Paryžiaus atgabentų meno turtų paroda. Ši paroda yra specialiai suruošta ir ji apima kelis šimtmečių meno kūrybos laiką.

Lietuvių Kultūros Muziejaus

direkcija: prel. M. Krupavičius, prof. A. Varnas, prof. M. Kriščiūnas, M. Reklaitis ir Z. Kolba š. m. rugsėjo 20 d. Gen. Konsulo Dr. P. Daužvardžio bute įvykusiame posėdyje priėmė eilę svarbių muziejaus reikalais nutarimų.

Kaip svečio nusikratyti

Atvažiavo pas Blavieščius dūdė Anupras ir jau gera savaitė praėjo, bet dūdė nieko nesako, kada jis žada vėl išvažiuoti. Blavieščienei atėjo geniali mintis ir ji pasišaukusi Blavieščių į nuošal savo idėją vyrui taip išdėstė: — Aš, sako, išvirsiu pietus ir gerokai uždėsiu druskos. Pradėjęs valgyti, tu pradėk mane barti, sakydamas, kad sriuba per daug sūra. Aš su tavim karštai susiginčysiu. Pagaliau paliksim dūdėi pasakyti, kurio mudums yra tiesa. Jei jis mane užsisios, tu jį išmesk laukan, o jei jis su tavim laikysis, aš jį išvirsiu pro duris.

Sutarta-padaryta. Išsibarę išsibuvę Blavieščiai klausia dūdės: "Sura-ar ne sūra? Kurio pusėje tiesa?"

Dūdė Anupras srebja sriubą kaip srėbęs ir baigęs atsakė: — Dėl tų ketveto savaitė, kiek čia bebabūsiu, čisiu aš dar į jūsų ginčus veltis...

IŠ RELIGIJŲ...

(Atkelta iš 7 psl.)

Gali praleisti mėnesius studijuodamas jų filosofiją. Tikrumoje tai nėra jokia filosofija. Tai yra kriminalas.

Jie labai neapkenčia valdžios ir visur jai priešinasi, bet yra nepaprastai klusnus savo sektos "Dievo pašauktiems vadams, iš kurių su macochistišku pasitenkinimu priima įžaidimus ir net mušimą. Kada jų vyriausias vadas, dabar pabėgęs su pinigais ir gyvenęs Urugvajuje, Stepan Sorokin, juos lazda mušdavo, dabar apie tai paklausti duchoborai atsako: "Gal būt, tai yra, ko mums reikia... Juk ir arklis mušame, kada reikia. Ir vaikus".

Labai jie "religiniai" ir laiko save "išrinktais": tik jie vieni yra teisūs. Kaip jie tai žino? Jie sakosi turį vizijas ir girdį "balsus"...

Jų religija reikalauja nesigriebti jėgos, tuo tarpu jų įrankiu pasidarė dinamitas ir bombos. Jų religija reikalauja būti gailestingiems, bet praktikoje jie naudoja ugnį ir smurtą ne tik prieš kitatikius, bet ir prieš savuosius.

Tik du savo tikėjimo "artikulus" duchoborai, "laisves sūnūs", vykdo paraidžiui, būtent: ugnį ir nuogumą. Pasikutinės dvi "misijos" atiktos tom dviem tikėjimo priemonėm gegužės 27 d. atvažiavus į Trail (Kootenay slėnio kaip ir sostinė) premjerui prakalbų sakyti: apie 50 duchoborų moterų, išsireklavusių prieš premjerą staiga išsireiškė ir nuogos pradėjo žygiuoti į platformą... Antrasis žygis buvo birželio 11 d., kada, prasidėjus padėgijų (arsonistų) ir dinamitininkų teismui, likusieji laisvėje baigė sudėginti paskutinius savo buvusios jaukios sostinės Krestovos apie 80 namelių.

J. Pr.